

PLAN FÖR JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET

Ikrafttagande:
Uppdatering:
Godkännande:
Planen uppdateras med tre års mellanrum.

PLANENS UTFORMNING

Jämställdhetsplanen innehåller två delar. I den första delen presenteras jämlikhet och jämställdhet i skolan. Den andra delen lyfter fram konkreta åtgärder genom vilka Godby högstadieskola främjar jämställdhet och jämlikhet i skolan.

LAGAR OCH STYRDOKUMENT

Jämlikhets- och jämställdhetsfrågor regleras i Diskrimineringslag (1325/2014) samt Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (1986/609). Som grund för denna plan finns förutom ovan nämnda lagar den åländska lagen om barnomsorg och grundskola och läroplanen.

Enligt jämställdhetslagen ska jämställdhet mellan könen främjas i all undervisning och utbildning.

Diskrimineringslagen säger att utbildningsanordnare och de läroanstalter de är huvudmännen för ska bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet och vidta åtgärder som behövs för att främja likabehandling.

I landskapslagen om barnomsorg och grundskola (2020:32) kap 3 § 5 står följande ”Verksamheten främjar demokratiska värderingar, demokratiska arbetsmetoder, jämställdhet, jämlikhet och fredsvilja.”

I läroplanen står att jämlikhet och alla människors lika värde är ett centralt mål i läroplanen (s. 5) och att skolan ska arbeta normmedvetet för jämlikhet, likabehandling, rättvisa och jämställdhet (s. 6).

MÅL

Målet med jämlikhets- och jämställdhetsplanen är att främja jämlikhets- och jämställdhetsarbete och förebygga diskriminering i skolan. Alla ska ha samma möjligheter till lärande och att utveckla sin potential samt känna sig respekterade och trygga oavsett kön, könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet, religion, socioekonomisk bakgrund och ålder.

Målet är också att innehållet i undervisningen, undervisningsmetoderna och -materialet ska stöda jämlikhet och jämställdhet. Frågor kring jämlikhet och jämställdhet ska lyftas i undervisningen och principerna om människors lika värde genomsyra hela verksamheten. Vid val av arbetssätt, lärmiljöer och samarbetspartners skall man sträva efter att synliggöra och uppmärksamma könsbundna attityder och rutiner. Skolan ska erbjuda genusnormsöverskridande aktiviteter och elever som väljer att bryta normen ska stödas.

Genom dialog kring jämlikhets- och jämställdhetsfrågor kan en verksamhetskultur utvecklas där jämlikhet och jämställdhet får en betydelsefull position. Det är ett viktigt ämne i den grundläggande utbildningen då attityder och beteendemönster formas i både uppväxtmiljön och i skolan och jämlikhet och jämställdhet är grundläggande demokratiska värden som skolan ska förmedla.

DEFINITION SAMT JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET I SKOLAN

Jämlikhet

En strävan efter ett mer jämlikt samhälle är en process där alla människor oberoende av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder eller sexuell läggning har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på livets alla områden. Makt och inflytande är jämnt fördelade mellan människor. I skolmiljö kan det t.ex. handla om hur man reagerar på och åtgärdar rasistiska uttalanden och sexuella trakasserier. Verksamhetskulturen i en jämlik skola främjar delaktighet och gemenskap.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att alla människor, oberoende av könsidentitet eller könsuttryck, har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden. Makt och inflytande är jämnt fördelade mellan könen. I skolmiljö kan det t.ex. betyda att alla elever oberoende av kön bemöts på samma sätt, får lika mycket talutrymme i klassen samt bedöms på samma grunder. Jämställdhet handlar om rättvisa villkor att forma sitt liv. Skolan ska motverka ojämställda strukturer och stereotypa föreställningar om kön som begränsar elevers möjligheter och inflytande. En skolmiljö är inte jämställd ifall olika förväntningar, krav och föreställningar kring kön placerar elever i olika ställning. En god verksamhetskultur i skolan kännetecknas av genusmedvetenhet och lärarens vilja att agera jämställt. Det är också viktigt att lärare reflekterar över sina egna attityder kring jämlikhet och jämställdhet och hur de kommer fram i undervisningen.

Varje elev är unik och skall behandlas som en individ.

DET AKTIVA ARBETET MED JÄMLIKHETS- OCH JÄMSTÄLLDHETSPLANEN

För att planen skall fungera som ett arbetsredskap och för att säkra jämlikhet och jämställdhet i skolan görs vart tredje år en analys som utmynnar i en redogörelse över skolans nuvarande jämlikhets- och jämställdhetssituation samt ett åtgärdsprogram. Planen följs upp varje år och vart tredje år görs en ny analys. Redogörelsen ska utarbetas av skolans personal och elever t.ex. elevrådet.

Skolans namn:
Datum för godkännande:

Redogörelse för jämlikhets- och jämställdhetsläget i skolan -
Identifiering av problemområden

Åtgärder som behövs för att främja jämlikhet och jämställdhet
Åtgärd(er), tidpunkt, ansvarsperson(er)

Utvärdering av hur åtgärderna genomförts och av resultaten

ANVISNINGAR FÖR IFYLLANDE AV JÄMLIKHETS- OCH JÄMSTÄLLDHETSPLANEN

1. Redogörelse för jämlikhets- och jämställdhetsläget i skolan – identifiering av problemområden

- Fäst uppmärksamhet på jämställdhet i fördelning av klasser, i ordnande av undervisning och resurser, skillnader i inlärning, bedömning av studieprestationer, förebyggande och eliminering av trakasserier.

2. Åtgärder som behövs för att främja jämställdheten

- Välj ett område/några områden att arbeta med, t.ex. tillvägagångssätt i undervisningen, undervisningens innehåll eller läromedlens utformning.
- Anteckna aktuella åtgärder, vem eller vilka som ansvarar för att de realiserar i praktiken samt en tidtabell för genomförandet.
- Exempel på åtgärdsområden och förfaringsätt:
  - Gå igenom *Checklista en jämställd skola*.
  - Ordna fortbildning för personal om jämställdhet.
  - Studera könsfördelningen i olika sammanhang, t.ex. flickors och pojkars fördelning i de valfria ämnena i högstadiet. Samtidigt som könsuppdelad statistik visas kan stereotypa bilder diskuteras och avdramatiseras.
    - Studera läroböckerna. Hur ofta förekommer flick- och pojknamn? Vilka roller har flickorna och pojkarna? Hur framställs flickor och pojkar på bilderna?
    - Sammanställa en enkät och undersöka elevernas upplevelse av jämställdhet i skolan. Frågor om jämställdhet kan även ingå i en traditionell trivselenkät.
    - Observera en klassrumssituation i ett jämställdhetsperspektiv.
    - Diskutera jämställdhet på ett föräldramöte.

3. Utvärdering av hur åtgärderna genomförts och av resultaten

- Hur har åtgärderna genomförts?
- Är resultatet tillfredsställande?
- Hur fortsätter arbetet?
- Utvärdering sker årligen trots att planen är uppgjord för tre år.
- Dokumentera vad som behandlas under utvärderingen.

Delar ur skolans jämställdhetsplan bör bifogas skolans arbetsplan, t.ex. vilka åtgärder skolan vidtar för att främja jämställdhet. På detta sätt säkerställs att elever, personal och vårdnadshavare får information om jämställdhetsplanen. Rektorn ansvarar för att informera elever, vårdnadshavare och personal om jämställdhetsplanen.

Checklista en jämställd skola

- ◆ Blir alla elever och vuxna bekräftade på ett positivt sätt som individ varje dag?
Vilka rutiner har ni för detta?
- ◆ Tilltalas alla elever som individ med sitt namn? (inte med orden tjejer eller killar)
- ◆ Har ni metoder för att fördela talutrymmet så att alla elever får öva på att ge och ta plats?
- ◆ Vem läser ni om? Hur ser representationen ut i era läromedel när det gäller de olika diskrimineringsgrunderna. Representeras den mångfald som finns i samhället?
- ◆ Känner sig elever och vuxna trygga att uttrycka alla sina olika känslor?
- ◆ Har alla elever någon vuxen att vända sig till för att prata med om jobbiga saker?
- Hur kan ni säkerhetsställa detta?
- ◆ Är alla elevers nej lika mycket värt? Bland vuxna och andra elever. Hur övar ni på detta?
- ◆ Ingår genusperspektivet i alla ämnen?
- På vilket sätt ingår det i just ditt ämne?
- Vilka blir representerade?
- Vilka exempel använder du, vilket urval gör du och vad väljer du bort?
- ◆ Hur säkerhetsställer ni att alla elever får prova och ges tillgång till alla aktiviteter under rasterna?
- ◆ Hur arbetar ni för att förebygga kränkningar - verbalt och fysiskt våld?
- Hur agerar du i stunden när någon blir kränkt och hur följer ni upp det?
- ◆ Är alla kärlek lika mycket värd, hetero, homo och bisexuell?
- Hur synliggör och säkerhetsställer ni detta?
- ◆ I kommunikationen med föräldrarna, har ni ett system för att kommunicera med alla föräldrar, såväl pappor som mammor?

Checklistan kommer från boken: **En jämställd förskola & skola – teori och praktik** av Kristina Henkel. Där ni kan läsa mer om jämställdhet och hur det kan bli en del av skolans vardag.